

PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Inserati, reklamacije in naročnina na upravo „Jugoslovanska tiskarna“, Kolportajni oddelek, vhod s Poljanskega nasipa 2.

Inserati se računajo
:: po dogovoru. ::

Zgled za nas.

Izhaja vsak četrtek popoldne.
V slučaju praznika dan poprej.

Cena:

za en mesec Din. 4
za četrlet „ 12
za pol leta „ 24

Posamezna štev. stane 1'25 Din.

Uredništvo:

Ljubljana, Kopitarjeva ul. 6/III.

Rokopisi se ne vračajo.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Angleška delavska stranka — Labour Party — more služiti za zgled vsem socialnim strankam sveta, vsled česar je zelo na mestu, ako o njej v našem glasilu izpregovorimo nekaj več kakor smo že v predidilnih številkah.

Labour Party predstavlja dejansko zvezo vsega delovnega ljudstva v Angliji. V njej so organizirani tako kat. delavci kakor skrajni marksisti, kar je mogoče vsled tega, ker angleški delavec ni proti veri in cerkvi, tudi če zastopa gospodarsko teorijo Marksa. V najslabšem slučaju stoji Anglež teoretično na stališču, da naj vsak svobodno veruje, kar hoče; faktično pa so skoro vsi Angleži dobri kristjani.

Angleški delavski voditelji namreč dobro vedo, da je uspešen razvoj delavskega svobodilnega gibanja mogoč na že dva tisoč let obstoječi kulturni in moralni podlagi krščanstva. Le ta zagotavlja moralnemu napredku človeštva stalno nepretrgano smer, na moralnem napredku človeštva pa sloni tudi gmotni napredek delavskega stanu. Ta krščanski moralni napredek pa obenem obvaruje državo nevarnih pretresljajev in daje prednost mirnemu razvoju k boljšemu pred nasilnim in krvavim preobratom, ki rodi tudi veliko gorja. Anglež pa odnekad ljubi svojo državo in ne postavlja tako hitro na kocko dobrega, ki je v zgodovinsko nastali državi utelešeno, ako je drugih sredstev dovolj, da se zakonodaja izboljša.

Angleški delavec pa bi tudi bil skrajno nespameten, če bi zaradi buržujske prevlade hotel ves državni red z enim mahom razdreti. Kajti britanska država se briga za splošno blagostanje kljub temu, da so proletarci prikrajšani. Ali bi bilo pametno raznetiti revolucijo v državi, ki je premagala najhujše posledice svetovne vojne, plačuje svoje dolgeve in je življenje pocenila tako, kakor v Rusiji ne bo še deset ali več let? Ali ni bolj pametno, če delavci skušajo dobiti večino v parlamentu in ga reformirati? In da to ni nemogoče, dokazuje ogromni napredek delavske stranke. Treba je le pravičnejše volivne reforme in »Labour Party« postane s tem naenkrat brez ene kapljice krvi večina v spodnji zbornici. Pa tudi monarhije ni treba laburistom strmoglavljati, ker kralj v Angliji demokratičnega razvoja države nič ne ovira. Je pa čisto vseeno, ako se nosilec izvršilne oblasti imenuje kralj ali cesar ali knez ali predsednik ali predsednik sveta komisarjev. Ljenu pr. ima dejansko stokrat več moči nego Viktor Emanuel v Italiji, čeprav ne nosi tistega zlatega obroča okoli glave, ki se imenuje krona. Sicer so pa tudi Ljenu pripeli neko rdečo zvezdo na prsi... Brez vrhovnega nositelja izvršilne oblasti pa država nikdar in nikjer ne more izhajati: to je danes gotovo, kakor dvakrat dve je štiri.

Ruski komunisti in po njih zgledu tudi njihovi pristaši na zapadu mislijo, da je treba ves svet preobrniti po neki družabni teoriji, ki so jo iztuhtali filozofi v svojih kamricah. Toda srajca mora biti umerjena po telesu, če ne, tišči telo in se končno sama pretrga. Ako je pa železna, se zaduši nje nesrečni nositelj. Tako je dejansko tudi na Ruskem, kjer so boljševiški filozofi morali svojo rdečo srajco zelo prekrojiti in jo bodo morali še, če naj ruski kmet in delavec živita in bosta sita. Angleški laburist pa ne sili Anglije v marksistično srajco, ne da bi preje dobro meril in poskušal in strigel po življenjski meri. Anglež je pač prevdaren, trezen, soliden in praktičen, ruskega komunista pa je rodila sanjava, v daljine daljine zamaknjena, vihrava in nemirna slovanška mati, ki bi rada vse hotela, malo pa naredi, kar bi bilo prirojeno za življenje po trdi zemlji.

Rus je kapitalistični družabni red v 24. urah odpravil in vse do tal porušil, danes mora po kapitale v Nemčijo, Anglijo in Ameriko, in na koncu se bo iz vsega izčimil nek socialno usmerjeni gospodarski red, mešan iz zasebnega kapitalizma in kolektivistične produkcije, oziroma kapitalistična produkcija pod močno družabno kontrolo — nekaj panogah več, v drugih manj; sploh bodo vladale najrazličnejše oblike, vse seveda pod socialno zakonodajo države, ki bo ščitila interese šibkejših. Angleški laborist Snowden pa predlaga v angleški zbornici isto in je uverjen, da do socialne usmeritve kapitalistične produkcije pride zakonitim putem, morebiti do kakšne socialno bolj popolne oblike proizvodnje — toda ne potem mirnega razvoja. In mož ima prav, kajti angleškemu delavcu, ki že pod buržujsko vladavo živi stokrat boljše nego ruski pod sovjeti, se bo vedno boljše godilo, dokler ga ruski ne dohitijo, ko bo Rusija že davno nehala biti čisto komunistično urejena država, ampak bo to, kar Snowden danes predlaga za Anglijo in kar Anglija tekom par desetletij gotovo tudi postane.

Takrat se bo videlo, da bo Anglija potem evolucije prišla do tega, do česar Rusija potem revolucije ne bo prišla preje od Angležev.

Seveda se ne sme tajiti, da je tudi ruska proletarska revolucija imela svoj ogromni pomen. Brez nje bi se socialne smeri na zapadu najbrže ne bile tako mogočno pojavile in bi se bil socialni razvoj morebiti zakasnil. Toda danes na zapadu stremeti po revoluciji, kakor imajo to še vedno na programu zapadni komunisti, je nespametnost, ako ni gola demagoška fraza. Rusi so opravili svoje žrtveno delo; če bi se njihov zgled posnemal in nadaljeval, ne dobimo socialističnega družabnega reda, ampak najhujšo reakcijo, kar si je moremo misliti. Zato je edino prav, če socialne stranke zapada posnemajo angleške laburiste in svoja revolucionarna ter fanatično razredobojna gesla položijo an acta. Revolucija duhov je mogoča brez nasilja in je celo še bolj uspešna: to je jasno pokazalo krščanstvo. Na to revolucijo naj se vržejo socialisti: na preobrat v našem moralnem mišljenju in duhovnem življenju, da zlezemo iz materialistične mlakuže. Dober mašinist ne sme samo drveti naprej; on mora znati tudi zavirati, kakor je treba. V duhovnem oziru pa moramo vedno le naprej.

X.

Brenceli.

Napoleon in general Dumas.

Pisatelj Aleksander Dumas starejši (1803—70) pripoveduje v svojih spominih o razgovoru njegovega očeta, generala Dumas, z Napoleonom. Bilo je 15. maja 1798, ravno predno se je Napoleon vkrčal za Egipt. General Dumas se mu je v Toulonu predstavil in Napoleon je rekel, da pride ravno prav. Položil je visokostanemu generalu roko na ramo in mu je rekel: »Dopade se mi Vaš pogum, general, še bolj pa Vaše človekoljubje, ki ga najdemo tako redkokdaj. Slišal sem da Vas je hotel dati Collot d'Herbois — znan jakobinski grozovitež — obglaviti, ker ste v nekem majhnem mestecu rešili tri ali štiri reveže smrti; hoteli so jih obglaviti, ker so se uprli preliti njih cerkvenih zvonov. Vidite, kaj so napravili jakobinski rablji pred šestimi tedni tukaj: umorili so starčar, starega nad osemdeset let! — Pa je bil Napoleon sam Jakobinec, seveda bolj zmerne vrste. — Zato poslušajte!« Diktiral je tajniku Bourriennu pismo na vojaške komisarje in izrazil v njem veliko svojo nevoljo zaradi usmrtilive starčkov, žensk in otrok. »Ali so postali vojaki prostosti rablji?« je dejal. Končal je: »Le militaire« qui signe une sentence contre une personne incapable de porter les armes est un lâche. — Vojak, ki podpiše obsodbo proti osebi, koja ne more nositi orožja, je strahopetec.

Najlepše igra, če je pijan.

V prvi polovici 19. stoletja je igral v kraljevem dvornem orkestru v Monakovem izborni čelist Jaeger. Samo eno napako je imel: prerad je pil in preveč. A usoda je hotela tako, da je najlepše igral takrat, ko je bil pijan.

Nekoč gre k nadravnateljstvu dvornih gledališč in se opravičuje, da prejšnji večer ni mogel igrati, ker je bil bolan. Ravnatelj ga gleda, sam sebi ne verjame in reče čelistu: »Ali me hočete imeti za norca?«

»Ne, gospod ravnatelj, sem bil zares bolan.«

»Ja, ali ste znoreli? Saj ste vendar včeraj zvečer veliko solo v naši operi divno igrali!«

Tako je bil pijan, da niti vedel ni, da je igral.

Kuhinjski recept.

Komponist, Franc Lachner (1803—1890) je dirigiral v Monakovem neko simfonijo. Dve dami sta se med godbo jako živahno razgovarjali o gospodinjskih stvarih; ko je godba začela fortissimo, sta seveda tudi dami dvignili svoj glas, da sta se razumeli. Naenkrat pa, nepričakovano, pride generalna pavza, vse je tiho, in po vsej dvorani se zasliši glasno in razločno: »Najrajši jo kuham s peteršiljem!«

dr. — r —

Nabirajte za tiskovni sklad „Pravice“!

Prosveta.

Slovenska krščansko socialna zveza za Koroško je priredila 8. in 9. aprila 1923 v Št. Jakobu v Rožu izobraževalni tečaj, na katerem so predavali mons. Podgorc, dr. Pelešk, Sekol, Stare, Košir in Tischler o združništvu, o pomenu organizacij naešga ženstva, o orlovskih mislih, o vzgoji značajev, o katolicizmu in njega moči, o poselskem vprašanju, o zdravju, o naši izobraževalni organizaciji in o naših vzorih.

30 letnica Ljubljane. Naše pevsko društvo Ljubljana, ki tvori v naši kulturni centrali SKSZ jedro, okoli katerega se organizirajo v Sloveniji krščansko misleči pevski zbori, je praznovalo 8. in 9. aprila v Ljubljani svojo tridesetletnico, v sicer skromnem, toda za to dostojnem obsegu. V nedeljo ob 9. je bila v frančiškanski cerkvi pridiga in sv. maša, pri kateri je izvrstno pel pevski

zbor Ljubljane. Dne 9. aprila 1923 je pa priredila Ljubljana v veliki dvorani Uniona svoj jubilejski koncert, ki je dokazal, da je Ljubljana glede na pevsko umetnost na višku. Ljubljana je bila ustanovljena kot svobodni selno pevsko društvo, v katerem je pelo več članov našega svetovnega prepričanja, kateri so sčasoma dosegli v pevskem zgledu večino in so zato sklenili uveljaviti svojo moč tudi v vodstvu društva. Obrnili so se na rajnega tajnika SKSZ Ivana Štefeta, kateri je o tem poročal načelstvu SKSZ, katero je pod vodstvom svojega takratnega predsednika pokojnega dr. Kreka sklenilo podpirati naše somišljenike v Ljubljani za osvojitve društva. Na precej vihrarnem občnem zboru Ljubljane so zmagali pri volitvah kandidati SKSZ in prapor »Ljubljane« je od takrat naprej plapolal v družbi praporov v SKSZ organiziranih kulturnih organizacij in več let je bil duša Ljubljane živahni pokojni Štefe v organizacijskem oziru. Prvi pevovodja naše Ljubljane je bil pokojni Svek, sledil mu je sedanji pevovodja Ljubljane profesor M. Bajuk, priznani skladatelj in morebiti najboljši dirigent med Slovenci, katerega trudapolno delo more pravilno presojeti le tisti, kateri je poučen tudi o zakulisnem podrobnem delu Ljubljane. Predsednik Ljubljane je splošno priznani prvovrstni glasbeni umetnik kanonik dr. Kimovec. Ljubljani želimo še več uspehov in veliko umevanja in podpiranja njenih plemenitih in vzvišenih kulturnih stremeljenj.

Celje. V nedeljo dne 8. t. m. je uprizoril »Delavski dramatični odsek« Jug. strokovne zveze v Celju Finžgarjevo dramo »Razvalina življenja« v Narodnem domu. Kljub slabemu vremenu je prišlo tudi mnogo gostov iz okolice in sosednih krajev tako, da je bila udeležba nad vse pričakovanje lepa. Igralci so svoje vloge dobro rešili, kar nam je pričal močan aplavz po vsakem dejanju. Gotovo si je pridobil naš »dramatični odsek« s tem svojim nastopom ugled in zanimanje za naše prosvetno delo med občinstvom.

Zadružništvo.

Ročdalski pionirji.

Zadnjič smo govorili o končani nalogi konsumnega zadružništva, da polagoma preide od trgovskega posredništva do lastnega proizvodstva. Omenjali smo pri tem, da so že prvi konsumarji pravični ročdalski pionirji imeli to v načrtu. Za danes nekaj besed o teh pionirjih.

Vsi zadrugarji zlasti pa konsumarji dobro vedo za dan in mesto, ko se je rodilo prvo konsumno društvo. Bilo je to 21. decembra 1844 v mestu Rochdale (Ročdal) blizu Menčestra. Ta dan je 28 bednih tkalcev, ki so več kot leto dni zbirali borne groše, z malim kapitalom 28 funtov šterlingov otvorilo združno prodajalno. Ta dan (bil je temen, vlažen, pravi angleški novemberski večer) je radovedna množica opazovala tkalce, kako so prihajali k otvoritvi svoje trgovine in kričala, da so ubogi tkalci od siromaštva in gladu znoreli. In vendar se je iz te skromne zadruge danes po 72 letih razvilo gibanje, ki je prodrlo v vse države sveta in kateremu pripada danes nad 10 milijonov družin in jih preskrbljuje s potrebščinami letno nad 5 milijard frankov vrednosti.

Ob priliki smo že omenili, da so si ročdalski pionirji spočetka začrtali zelo širok program in da so poleg prodaje konsumnih potrebščin imeli v programu preskrbo delavskih stanovanj, ustanovitev lastnih tovarn in nabavo poljedelskih zemljišč za delavce, ki bi bili zaposleni ali ki bi vsled premajhne plače v kapitalistični tovarni ne mogli izhajati, ustanovitev široke delavske kolonije, ki urejuje vse družabne razmere med pripadniki kolonije tako proizvodstvo, trgovino, vzgojo in tudi državno upravo kolonije itd. V tem programu je veliko Owen-ovega duha. Ko so pa prišli pionirji do izvajanja svojega programa, so kot realni, trezni ljudje začeli s tem, kar je bilo v danih razmerah in pri neznanem zbranem kapitalu mogoče in izvršljivo, začeli so z malo trgovino. Pri tem pa niso izpustili iz vida svojih zadnjih ciljev in so vedeli, da je mala trgovina le prva stopnja v izvrševanju njihovega programa in da morajo preko te stopnje k naslednjim višjim stopnjam svojih načrtov.

Ne smemo misliti, da pred ročdalskimi pionirji zadružne misli in zadružnih ustanov sploh ni bilo. Že več kot 20 let pred pionirji so se začela na zadružnem načelu ustanavljati na Angleškem društva. Vendar so pa ta društva, ki so hotela zboljšati položaj malih ljudi, zlasti delavcev, imela eno veliko napako, da so bila v preveliki meri dobrodelne, ne pa na samopomoči osnovane ustanove. Porodile so se te prve organizacije iz čustva usmiljenja, da se pomaga bedi delavskega stanu, ki je bila v prvi polovici 19. stoletja neznosna. Druga velika napaka teh društev pa je bila ta, da so dobiček delila po razmerju vloženega kapitala. Zasluga ročdal-

skih pionirjev je bila v tem, da se pri njihovi zadrugi dobiček ne deli več sorazmerno vloženemu kapitalu, temveč da se dobiček deli med člane sorazmerno temu, kolikor je vsak član od svoje zadruge kupoval. Kontrola tega poslovanja z zadrugo, kupovanja od zadruge pa se je vršila na enostavni način z boni. Ravno radi tega načela je bil uspeh zadruge ročdalskih pionirjev v primeri s prejšnjimi ustanovami naravnost ogrožen in je imel za posledico razširjenost konsumnega združništva ne samo po Angleškem, ampak po celem svetu. S tem načinom delitve dobička se člani privežejo na zadrugo, da res vse potrebščine nabavljajo pri zadrugi. Ta način sili člane k združni zvestobi, ker ima tem več dobička, čim več kupuje vse potrebščine pri svoji zadrugi.

dr. — s —

Tobačno delavstvo.

Članom Strokovne zveze tobačnega delavstva, Načelstvo skupine Strok. zveze tob. delavstva je sklenilo, da je list »Pravica« oblikovna za člane zveze in sicer dobi vsak član vsako drugo številko lista pri svojem zaupniku ali zaupnici.

Iz tvornice. Delavstvo tobačne tvornice mora med odmorom opoldne iz oddelkov, kar je popolnoma pravilno — pravilno pa ni, da sedaj ni na dvorišču klopi, ki so svoj čas bile. Če gre človek mimo tovarne, vidi skozi ograjo nekaj klopi, ki pa so z ozirom na dejansko stanje v tovarni samo radi lepšega. Pri kuhinji in na dvorišču ni nobene klopi in mora delavstvo posedati po pesku in kamnu, ker na travo ne sme, klopi pa ni. Starih desk je v tovarni več kot preveč, a za klopi jih ni. Vprašamo vodstvo tvornice, ali je bolje, da delavstvo upravičeno zabavlja in se jezi, kot pa, da se napravijo klopi iz desk, ki popolnoma nepotrebno ležijo po dvorišču. Pričakujemo od vodstva, da bo grajani nedostatek odpravilo in dalo napraviti klopi, da bo delavstvo res moglo počivati.

Zapostavljanje starih delavcev. Marsikdo bo rekel, da to ni res. Pojdi kar v Kr. tob. tovarno in se boš prepričal, da je temu res tako. Povemo primer. Delavec ali delavka pri gotovi stroki in stroju odpade. V takem slučaju bi v resnem podjetju prišel na tisto mesto oni, ki je najdalje v tovarni in na vrsti. V tobačni tovarni je pa ravno narobe, če je mesto prazno, oziroma prosto, pride na tisto mesto ne oni, ki je na vrsti, marveč tisti, kateri je šele pred kratkim prišel v tovarno. Stari delavci se morajo še naprej prerivati pri težkem delu.

Bog varuj, nismo nevoščljivi, ali pravilno to ni. Nekdaj je bilo drugače. Dolžnost organizacije je paziti na to, da se taki nedostatk odpravijo in bo tudi zastavila svoj upliv, da se to zgodi. Vsakemu svoje. Tudi delavcu kot mlademu kot staremu.

Upravi monopola v Beograd. Strokovna zveza tobačnega delavstva je uveljavila na upravo monopola naslednje zahteve: 1. Plača naj se poviša in sicer preračuna naj se v zdravo valuto in prida 10% sorazmerno predvojni plači. 2. Vidov dan, ki je prost in je delavstvo delalo, naj se plača kot preokrasno delo oziroma 100% povišan dan. 3. Uplačila, ki jih je delavstvo uplačalo Nabavljajki Zadrugi naj se izplačajo. 4. Plača naj se izplačuje tedensko in ne kot sedaj, na 10 dni. 5. Delavstvo naj se uvršča k boljšemu delu po dobi službe, da se starejši delavci ne bo zapostavljalo. Gorenje zahteve se bodo uveljavile tudi v kolikor so prikladne v drugih tovarnah, za to bo poskrbela naša centrala. O poteku se bo redno poročalo.

Dr. I.

Vpliv stanovanja na bolezen in smrt.

Vse statistike kažejo največje število obolenj in smrti med ljudmi, ki žive v najslabših socialnih razmerah, v nehygieničnih stanovanjih. Slabi vpliv nehygieničnega stanovanja se javlja iz treh strani: 1. nalezljive snovi ohranjujejo se tam dalje časa. 2. ker stanuje v takih stanovanjih več ljudi, se hitreje razširja nalezljiva bolezen. 3. ljudje iz takih stanovanj se boleznijo hitreje na-

ležejo, kakor drugi. V dokaz za slabi vpliv stanovanja na naše zdravje so nam vojne, v katerih vidimo nastopati razne nalezljive bolezni z vehementno silo, ker stanujejo vojaki v skupnih stanovanjih, barakah in podzemeljskih jamah in je njihova odporna sila vsled velikih naporov in nezadostne prehrane oslabiljena.

Kakšen namen ima stanovanje in kaj zahtevamo od dobrega stanovanja?

Stanovanje nam mora dati v prvi vrsti umetno, prijetno in enakomerno podnebje, ki nas varuje pred mrazom in vročino, pred dežjem in vetrom, pred prahom in dimom. V stanovanju mora biti dober zrak in dovolj svetlobe. Stanovanje mora dajati družini vse pogoje za prijetno bivanje, ker le v takem stanovanju morejo starši vzgajati svoje otroke v telesno in moralno zdrave ljudi, razvijati smisel za družinsko življenje in se z dobrim uspehom bojevati zoper tri današnje socialne bolezni: alkoholizem, jetika in spolne bolezni.

Zahteve, katere postavljamo iz hygienskih in socialnih razlogov na stanovanje, so sicer jasne samoposebi, vendar jih en del danes ne izpolnjuje, ker jih noče in drugi del, ker jih ne more. Ogromni del današnjih stanovanj je nezadosten in ravno oni sloji prebivalstva, ki bi zdravili stanovanj najbolj potrebovali, trpijo na tem najbolj. Danes ni ne velikih ne majhnih stanovanj, če so, jih srednji človek radi visokih cen ne more najeti. Večina manjših stanovanj je prenapolnjenih in tudi drugače nezdravih. **Zato ni čudno, če so današnja stanovanja namesto ognjišča zdravje, gnezdo bolezni.**

En vzrok nezdravega stanovanja je vlažnost. Ta ne povzroča sicer direktno bolezni, vendar vpliva škodljivo na celotno stanje stanovalca, kar se kaže v blede koži, slabokrvnosti, slab telesni razvoj itd. Tudi bolezen se v vlažnem stanovanju preje poslabša nego zboljša.

Stanovanja v podzemlju so brez zadostne svetlobe, ventilacije in največkrat vlažna in so za zdravje pogubonosa. Škrčuloza, jetika, revmatizem so tam doma. »Kamor ne pride sonce, pride zdravnik«.

Poleg vlažnosti vidimo v stanovanjih še nečisto, nered in druge priveske revščine. Slab zrak je vsakdanji gost malih prenapolnjenih stanovanj in delavnic. Človek vezan na te prostore, zgubi naravno odporno silo in hitro zboli.

Pokazalo se je, da je umrljivost največja v onih ulicah in delih mesta, kjer so najslabša stanovanja, n. pr. na Dunaju jih umre v prvem (bogatem) okraju 11 na tisoč, v desetem (predmestnem) okraju 35 na tisoč.

Kako omejimo pogubni vpliv nehygieničnega bivanja?

Predvsem moramo skrbeti, da bi v stanovanju vladala čistota in red, da se stanovalci mnogo umivajo in kopajo, stanovanje pogosto čistijo in zračijo in pametno kurijo. Če je stanovanje samoposebi majhno in že za domače ne zadošča, naj se ne oddaja sob ali postelj podnajemnikom. Na jetrih bolan stanovalec naj leži sam zase in ima svoje perilo, jedilno orodje in naj si roke pogosto umiva in vse stvari razkužuje. Vsakdo sam naj se trudi razčistiti svojo zdravstveno vzgojo in najti priliko, da se pouči o vseh zdravstvenih zahtevah in po njih svoje in svoje družine življenje uravnava.

To je naloga vsakega posameznika. Naloge človeške družbe pa so še mnogo bolj važne in uspešne. O njih drugič.

Zahtevajte »PRAVICO« po vseh gostilnah in javnih lokalih, posebno še v industrijskih krajih!

Strokovna zveza tvorniškega delavstva.

Iz pisarne. Dogajajo se slučajji, da nekatera podjetja odpuščajo delavstvo brez utemeljenih vzrokov ali pa se sklicujejo da nimajo dela, taki slučajji naj se takoj javijo zvezi, da bo ona ugotovila, kje tiči krivda odpustitve.

Ker je pa največkrat zveza obveščena šele tedaj, ko so že delavci na cesti, pozivljamo vse zaupnike pri

skupinah, da tak slučaj čimprej sporoče zvezi, ravno tako naj se takoj javi vsaka sprememba v podjetjih, pri katerih bi trpelo delavstvo, sporoči naj se pa tudi vsaka nezgoda, ki bi se pripetila kakemu članu SZTD, to naj se navede natančno kje, koliko in kdaj. Zaupniki, vaša dolžnost pa je, da v zgorajšnjih takoj posredujete pri ravnatelstvih ter zvezi takoj poročate uspeh ali neuspeh, za podlago naj vam služi zakon o zaščiti delavcev, ker v njem najdete dolžnosti in pravice. Ako pa mogoče se nimate tega zakona, ki bi ga moral vsak zaupnik dobro poznati, ga lahko naročite pri zvezi, stane s poštnino 7 Din. — ker pa danes vsak delavec težko pregreši vsako krono, naj bi več zaupnikov naročilo en izvod tega zakona, kajti vsaka skupina ga mora imeti, lahko ga pa naroči tudi skupina s svojim premoženjem. Zaupnikom in članom, ker se slišijo vsakovrstni glasovi, da naš list »Pravica« premalo objavlja težkoče delavstva, naj vam služijo gorenje vrstice, ter nam po navodilu pridno dopisujete, da potem objavimo v listu in zadeva bo rešena.

Tržič. V nedeljo dne 18. t. m. ima naša skupina člansko sv. mašo ob 8. uri jutraj. Pozivamo tem potom članstvo, da se v obilnem številu udeleže cerkvenega opravila. Po maši se vrši v dvorani »Našega doma« sestanek. Na sestanku se bo razpravljalo o stališču organizacije, položaju delavstva, strokovnem, gospodarskem, političnem. Vsak delavec in delavka naj se zaveda svojih dolžnosti in se udeleži imenovanega sestanka. Na sestanku poroča poročevalec iz Ljubljane.

Tržič. Živalno se giblje »Orjuna«, katero organizira tržiška svobodomiselná buržuazija. Med prebivalstvom se trosijo različne grožnje, vsled česar se mirni ljudje razburjajo in imajo najrazličnejše predsodke, ker se ve, da se v »Orjuni« zbirajo najtemnejši moralno propali elementi.

Mezno gibanje delavstva Tkalnice v St. Pavlu, je bilo zaključeno dne 29. marca t. l. pri Zvezi industrijev v Ljubljani. Obojestransko so zastopniki ugotovili naraslo draginjo od zadnjega povišanja plač za 18%. Sklenil se je dogovor, da se povišajo vse plače in akordne postavke za 18% z 24. marcem t. l. Boj je bil trd. Zastopniki delavstva so imeli priliko videti kako potrebna je organizacija vsega delavstva. »Strokovna zveza tovarniškega delavstva« je prvič zastopala svoje člane v Tkalnici. Videli smo, da bi bilo marsikaj lahko drugače, če bi bila nasprotna organizacija upoštevala že s kraja naše predloge. Toda sedaj je treba, da gremo samo na delo, zbiramo material in pripravljamo delavstvo na bodoče boje. Strokovna zveza bo dajala vedno potrebna navodila za strokovno delo, in delovala tako dolgo, da se pribori boljši položaj tudi tistim, ki so bili vedno prikrajšani in imajo tako nizke plače. Strokovno zvezo tov. del. sta zastopala tov. Gajšek in Lombardo. N. S. Z.: Kraus, delavstvo pa: Veber, Drčan, Kovač, Svetko, Turk.

Strokovna zveza rudarjev.

Zagorje ob Savi. Pretečen teden so »Radikalne novosti« napravile nasprotnikom naše organizacije malo veselja. Pisale so namreč, da je razpuščeno »vzajemno društvo rudarjev«. Seveda so ti »prijatelji« takoj uganili, da je prišlo pri nas do razsula. To je pa narobe! Organizacija, ki je nosila ime »vzajemno društvo rudarjev«, je premenila le naslov. To se je zgodilo že pred desetimi leti. Menda bo torej to gospodom, ki se zanimajo za stanje in delovanje naše organizacije zadostovalo. Da se jim pa ponovno kaj ne dogodi, naj si vtisnejo v spomin besede: »Zveza krščanskih rudarjev«, tak je namreč sedanjí naslov organizacije. Če so se radovedni, naj zvedo, da posluje in vpisuje nove člane v Zadrugnem domu, vsako nedeljo po deseti maši. Smo jim pa rade volje pripravljeni dati še kakšno morebitna pojasnila. — Naša organizacija stoji trdneje kot kdaj. Nje ne bodo strmoglavili, kaj še omajali nasprotniki. Vsa žilavost, vsi upi so brezkoristni, vse prizadevanje je zaman! Gibljemo in delamo. Z nami in za nami pa so oni, ki čutijo pošteno, ki se trudijo priboriti pravico do življenja — bednim, izkoriščanim.

Zveza kršč. rud.

Listek.

Zadnji uspeh.

Pomladi leta 1814 so vkorakali zavezniki v Pariz. Napoleon je bil premagan. Tu v Parizu je nastalo živahno življenje, kakršnega to mesto ni bilo vajeno, veselica se je vrstila za veselico, zabava za zabavo; v palačah cesarja Napoleona, pregnanega na otok Elbo, so se šopirili tuji vladarji. Parižani so se jim hodili poklanjat, mislili si, da je vsa Evropa prišla v mesto ob Seini na sestanek.

Od vseh tujcev pa ni bil nobeden večji, radodarnjši in sijajnejši, kakor Aleksander, car ruski. Sedaj, ko Napoleona ni bilo več, je bil tudi najmočnejši vladar v Evropi. Stanoval je v cesarjevi palači v Tuilerijah in vsak večer so odmevale dvorane veselice trušča.

Od Napoleonovih pristašev ni bil ostal niti eden na svojem mestu, poizgubili so se bili na vse strani sveta, ves dvor je bil razkropljen. Cesarica Marija Luiza je bila odšla nazaj na Dunaj, odkoder je bila prišla šele pred štirimi leti. Le Josipina, ljubljena Josipina, prva žena Napoleonova, po krivici ločena od njega, je vztrajala; v vseh zmedah nemirnega tedanjega časa je bila ostala mirna na svojem gradu Malmaison pri Parizu.

Edina njena skrb je bila ta, če ji bodo še nadalje pustili njeno penzijo. Zaenkrat je živela od dolgov in dolgove delati je bila že itak navajena.

Nekoč so se spomnili v Tuilerijah na osamljeno cesarico. Ruski dvorni maršal je namignil Aleksandru, naj bi tudi Josipino enkrat povabili na kakšno slavnost, saj boljših dam itak manjka.

»Ne bo prišla«, je rekel cesar. Maršal je skomizgnil z rameni.

»Naj pa bo«, je odločil cesar. »povabite jo!«

Pa so jo povabili. Zelo se je razveselila in ji ni prišlo na misel, da bi odrekla. Narobe, še nekako zadoščenje je imela, da jo je povabil ravno oni, ki je bil njenega moža tako ponižal. Mikalo jo je, da bi videla najlepšega in najmočnejšega moža tedanjega časa. Pa še nekaj drugega in to je svoji komornici, gospici d. Arvy, tudi povedala. »V prvi vrsti mi mora dati car besedo, da bom obdržala svojo penzijo do konca življenja«.

Lepo se je oblekla, v svetlo kot morje zeleno svilen obleko, obdano od dragocenih čipk; vzela je par demantov zraven, lasje je pa spletla v znani grški voz, ki ji je tako pristojal.

Slučaj bi bil pa kmalu pokvaril vse veselje. Jutraj pred veselico so zbudile cesarico hude bolečine v želodcu. Na tem je že sploh trpela, a nikoli še se niso pojavile te bolečine tako hudo. Takoj so poklicali iz Pariza njenega zasebnega zdravnika, doktorja Lepestre.

Dve uri potem je bil že ob njeni postelji, glasno je stokala in se krivila od bolečin.

»Doktor, rešite me, umiram!«

»Veličanstvo, gotovo ste spet enkrat jedli preveč morskih rakov«.

»Samo par«.

»Kar je bilo, je bilo preveč, in par jih ni bilo, to že vem. Zadostovalo je, da se je napad ponovil«.

»Da, da, a pustimo to. Hitro me spet naredite zdravo, zakaj ste pa tako na glasu!«

»Torej ostane Veličanstvo najmanj tri dni v postelji, jesti ne smete nič, ostati morate mirni...«

Hotel je govoriti še naprej, a cesarica se je v postelji dvignila in zavpila: »Kaj pa mislite! Ali ne veste, da sem povabljen danes k ruskemu carju?«

»Obžalujem Vas in pravtako carja, a tja ne morete iti«.

»Moram — moram! Dajte mi, kar hočete, vzamem tudi trup in najsi sem jutri mrtva. Samo za danes me ozdravite, gre za vso mojo bodočnost!«

Sočutno jo je gledal zdravnik. »Dobro«, je rekel, »zapisal Vam bom sredstvo, a je zelo močno; in obljubiti mi morate: nič jesti in nič piti, sicer...«

»Obljubim vse, kar hočete«.

Vzela je zdravilo, ostala čez dan v postelji in je bila zvečer spet zdrava; sicer malo bolj blede še, a ji je menda dobro pristojalo. Malo sta pomagala še ličilo in puder, pa je bila Josipina pripravljena.

Svečanost je bila najveličastnejša, kar jih je bilo dotedaj. V prvi vrsti že zato, ker so bile prvič zopet

Dr. P. A. T.

Socializem in vera.

Je-li Kristus zgodovinska oseba?

»Zgodovinarji se ne morejo sporazumeti, piše g. Bernot, »ali je Kristus res živel in kdaj je živel«. (Soc. in vera 29.) Povedano je že bilo v Pravici z dne 29. marca t. l. kakšne vrste zgodovinarji so to. Istotam smo tudi navedli priče za Kristusovo bivanje iz vrst paganskih zgodovinarjev, ki gotovo niso imeli najmanjšega povoda, da bi se zanj zavzemali. Neprimerno bolj skromna so pa poročila judov o Kristusu, in jasno se vidi pri njih, da o Kristusu niso hoteli govoriti oz. pisati, deloma iz političnih, deloma iz verskih razlogov.

Judovska pričevanja o Kristusu.

Ravno iz molka judovskih sodobnikov Kristusovi, so njegovi nasprotniki izvajali dokaz, da on nigrad živel ni. Ta dokaz ne drži nič, kajti v resnici je sodobna zgodovina o Jezusu vedela ravno toliko, kolikor je vedeti mogla. Ravno ob času Kristusovem je živel krvočni kralj Herod, za njim je vladal njegov sin Arhelay in njemu so sledili trdi rimski prefekti. Vsi ti možje so tokom svojega vladanja pomorili najboljše in najplemenitejše izmed judovskega ljudstva, kako naj bi se bili potem spominjali zgodovinarji med tisoči nekoga Jezusa, ki niti revolucije ni bil povzročil. Šele dvajset let po Jezusovi smrti je začelo vreti med judovskim ljudstvom za svobodo izpod rimskega jarma. Posledica tega boja je bilo uničenje judovske države in smrt stotisočih judov. Ne dolgo po razdejanju temelja se je začel pod Trajanom novi boj proti Rimljanom, ki je z malimi presledki trajal do l. 135. Končal se je s skoro popolnim uničenjem judovskega ljudstva, malone cela Palestina je bila spremenjena v pokopališče, mrličev niti pokopavali niso več. Kako naj bi se med takimi okoliščinami ohranil med Judi natančen spomin na pobožnega moža, ki tokom svojega življenja pač ni zbudil tolike pozornosti, kakor se to navadno misli. Vendar kljub temu ni bil čisto nepoznan tudi pri judovskih zgodovinoписcih.

V pošteb prideta tu predvsem Filon iz Aleksandrije in Jožef Flavij. **Filon Aleksandrijski** o Kristusu ne poroča nič. Bil je sicer starejši sodobnik Kristusov, rojen ok. l. 20—10 pred. Kr. in v svojih spisih je imel večkrat priliko omeniti Jezusa. Odkod njegov trdovratni molk? Možno je le dvoje: Ali o njem nič zvedel ni, ali pa ni maral o njem govoriti. Prvo ni posebno verjetno, kajti čeprav je iz Palestine v Aleksandrijo prebežal, vendar si ni skoro možno misliti da bi vsled živahnega medsebojnega prometa Filon ne bil prav nič zvedel o Jezusu. Zelo verjetno pa je, da ni maral o njem govoriti. Kljub dolgotrajnemu bivanju v Aleksandriji in prepojitvi z grškim vplivom je vendar Filon ostal Jud. Kot tak pa od bodočega Odrešenika ni pričakoval morda kakega versko-nravnega prepoveda, ampak politično osvobodjenje izpod rimskega jarma. Takemu možu se je pa seve Jezus moral dozdevati brezdomen fantazma, katerega sploh ni bilo vredno v misel jemati. Dokazovati iz molka Filona Aleksandrijskega pomeni ravno toliko, kakor če bi kdo iz socialno-demokratskega tiska sklepal, da katoliška cerkev še nikdar ni storila prav nič dobrega, zato ker socialni demokrati o tem nič ne pišejo.

Drugi pomembnejši judovski zgodovinar iz prvega stoletja po Kristusu je bil **Jožef Flavij**. Ta je bil rojen l. 37—38 po Kr. Udeležil se je judovskega upora l. 66, ki je končal z razdejanjem Jeruzalema in bil l. 67 vjet. Dve leti ga iz jetništva osvobodil cesar Vespazijan, kateremu je bil napovedal cesarsko čast. Iz hvaležnosti je zato prevzel po tedanjih navadi Vespazijanovo rodovinsko ime »Flavij«. Zadnje leto pred padcem Jeruzalema je preživel v okolici Titovi, s katerim je šel nato v Rim, kjer je ok. l. 100 umrl. V svojem glavnem spisu »Judovske starožitnosti« dvakrat omenja Kristusa. Še dandanes je negotovo sta-li te dve mesti pristni ali ne. V resnici namreč piše Jožef Flavij, judovski fantazma in farizej na tak način o Jezusu, da bi noben kristjan tega ne mogel bolje napraviti. Vendar se da ponareditev bolje razložiti, če priznamo kot ponarejena

samo tista mesta, ki sem jih pristavil tu v oklepaju. Dotično mesto se tako glasi: Tisti čas je živel Jezus, moder človek (če ga sploh smemo imenovati človeka). Delal je čudovita dela (in bil je učenik ljudi, ki z veseljem sprejmejo resnico). In mnogo Judov in mnogo paganov je nase potegnil. (To je bil Mesija). In ko ga je na prošnjo naših imenitnih mož Pilat kaznoval s smrtjo na križu, ga ti niso pustili, ki so ga preje ljubili. (Prikazal se jim je namreč tretji dan zopet živ, kakor so to od Boga poslani preroki poleg tisoč drugih čudovitih reči o njem naprej povedali). Še do danes ni prenehal rod tistih, ki se po njem imenujejo kristjane. (Antiq. 18. 3. 3). Nasprotno pa ni nobenega dvoma, da je pristno drugo mesto v ravno istem spisu Flavijevem, kjer pravi: »Veliki duhovnik Anan je dal pripeljati pred svoj sodni stol Jakoba, brata Jezusa, takoimenovanega Kristusa«. (20. 9. 1). Pa tudi recimo, da bi bil cel prvi citat iz Jožefa ponarejen, ne samo to kar je v oklepajih, kar seve še ni dokazano, ne molk Flavijev ne bil prav nič posebnega. Kakor že omenjeno, je Flavij postal iz Juda prijatelj Rimljanov. Čisto naravno je, da je kot tak skušal slikati Jude kot Rimljanom udano, dandanes bi rekli »državotvorno« ljudstvo. Prav zato je moral kolikor mogoče molčati o ideji odrešenja med judovskim ljudstvom, ker je bilo Rimljanom prav dobro znano, da je ravno ta ideja povzročila krvave judovske upore. Če bi bil kaj govoril o Kristusu, bi moral naravno govoriti o njegovem mesijanskem poslanstvu. Pravtako molči tudi o krščanstvu. Če bi bil govoril o krščanstvu, molčal pa o Kristusu, bi se še na kak način dalo iz njega dokazovati, da Kristus ni živel, tako pa seveda tudi to ni možno. Kako daleč je segal njegov strah pred mesijansko idejo je razvidno tudi že iz tega, ker je v svoji razlagi Danijelove knjige, enostavno spustil znamenito mesto o svetovnih cesarstvih in kamenčku, ki to podoba razdere. Bolj jasno pač ni mogel svojega nameravanega molka o upanju in odrešenju Judov razodeti.

Pričevanje apostola Pavla.

Iz raznih vzrokov je pričevanje apostola Pavla izredno važno. Ne morda zato, ker bi dobili iz njegovih pisem kakih posebnih novih podatkov o življenju Jezusovem, ampak zato ker je večina njegovih pisem izšla prej, kakor so bili spisani evangeliji. Še večje pa postanejo ta pisma, če pomislimo, da je apostol Pavel bil farizej z dušo in telesom, ki ni morda tebi nič, meni nič veroval, ampak se je šele po trdem spremenil iz Savla v Pavla. Zgodilo se je to tri leta po smrti Kristusovi. Preganjavec kristjanov Savel se je vrnil iz Damaska kot apostol Pavel nazaj poln ognja za tistega, katerega je bil preganjal. Ta sprememba pomeni prelom v vso preteklostjo, kakor se ne zgodi lahko v življenju kakega človeka, prelom, kakor ga ne pozna zgodovina. Take spremembe se ne zvršijo ne da bi dušo dotičnega razburile do največje globine in ne da bi dotični na sto in sto ugovorov, ki mu jih doprinese prejšnje prepričanje imel pripravljenih sto in sto odgovorov. Da se Pavel ni umikal kritičnim pomislekom kažejo njegove besede: Če pa Kristus ni vstal, tedaj je prazno naše pridiganje, prazna vaša vera. (Kor. 15. 14).

Vprašamo sedaj: Je-li to spreobrnjenje, ki je tolikega pomena za krščanstvo sploh bilo mogoče, če bi oficijelni judovski krogi v Jeruzalemu mogli zavrniti pridigo apostolov o Kristusu, njegovem življenju, smrti in vstajenju s pametnimi razlogi? In v očigled take priče, katere celo življenje brez Kristusa bi postalo nerazrešljiva uganka, si upa kdo tajiti življenje in bivanje Kristusovo?

Spoznali so to nasprotniki Kristusovi, in zato so enostavno poskusili tajiti še življenje apostola Pavla. (Kalthoff). Vsi njegovi so pa baje poneverjeni. Tako piše n. pr. »znanstveni socialist« Kautsky: »Vse, kar na videz izhaja od sodobnikov Jezusovih, morda od apostolov, je spoznano kot poneverjenje, vsaj v toliko, v kolikor je bilo pozneje spisano. Tudi od pisem, ki jih pripisujejo apostolu Pavlu, ni nobenega, katerega pristniti bi bila neoporečna. O Jezusu ne pove skoro nič razen dejstva, da je bil križan je zopet vstal.« (Ursprung des Christentums 18. 19). Tak način »znanstvenega dela« je pač lahek. Kautsky govori o dvomljivosti Pavlovih pisem, ne pove pa z nobeno besedo, da ti dvomi pri

devo penzije. Samo površno se je dotanila kočljivega vprašanja, Aleksander ji je takoj vse obljubil. Tedaj je pozabila na vse, pozabila je tudi na obljubo, da bo zmer-na. Bolečin ni čutila nobenih več, jedla in pila je kakor v dnevnih zdravja. Tudi pila je, postala je zgovorna in se pokazala v vsem blešku duhovitosti in bistroumnosti. Sedaj je pa ona vodila in je car poslušal.

Prišel je dvorni maršal, naznanil je konec obeda in odšli so. Car je ponudil svoji sosedu roko in jo je peljal v plesno dvorano, da bi otvorila ples.

Tedaj pa, naenkrat, je cesarico spreletelo, omahovala je in se krčevito oprijela carja. Ves prestrašen je rekel tam stoječim damam, naj ji pomagajo. Peljale so jo v stransko dvorano, potem so jo spravili na voz in v največjem diru so jo pripeljali konji domov — ven v njen ljubljani Malmaison.

Bilo je krasno majnikovo jutro. Na vzhodni strani Malmaisona se izgubljajo v parku krasen dvored prastarih temnih cipres, znanik žalovanja. Solnce se je počasi dvignilo in njegovi žarki so našli ob cipresah pot tja do gradu. V veliki pritlični sobi so bila okna odprta, odprta do tal. Tako so našli žarki pot tudi v to sobo in se ustavili na lepem bledem obličju — na obličju mrtve cesarice Josipine. Obličje pa ni bilo obličje mrtvega človeka, opazil si na njem poseben sijaj, spomin na zadnjo srečo. Doslutna pokojnina!

nobenem resnem znanstveniku nič ne drže. In če vprašamo: Kdo pa je potem spisal pisma, ki jih imenujemo Pavlova? Kako je mogoče, da je bil pozabljen mož, ki je na najrazličnejše cerkvene občine pisal avtoritativna pisma in bil razne odločbe celo naprošen? Na to vprašanje nasprotniki ne vedo odgovora. Pač, rekli so, da je ta pisma spisala teološka šola. (Kalthoff). Toda odkod je potem enotnost jezika in duha, ki se izraža v pismih? Na to zopet nihče ne ve odgovora. Lahko torej pač rečemo: Pavel je neovrgljiva priča za Kristusovo bivanje, njegovo smrt in vstajenje. Kdor bere Pavlova pisma lahko vidi v slehernem izmed njih, kako natančno je Pavel poznal sorodnike Jezusove in torej dobro vedel, da je Kristus res živel, lahko tudi vidi, kako Pavel na eno samo kocko, na vstajanje postavlja ves svoj nauk in pridiganje. Kdor hoče tajiti Kristusa, mora tajiti Pavla in s tem mora tajiti vse literarne proizvode prvih let krščanstva. Površnega Kautskega je v svojem znanstvenem delu prekosil le še g. Bernot, ki tudi o Pavlu enostavno molči. Junaško, celi svet, vse znanstvo prezirajoč piše: Zgodovinarji se ne morejo sporazumeti, ali je Kristus živel in kdaj je živel...

Doma in po svetu.

V naši domači politiki je po Veliki noči prevladovala politična intriga, to se pravi, spletkarili so predvsem tisti, katere je 18. december prevaral. Radikalci so upali na večjo zmago, ki jim naj omogoči z nekaterimi manjšimi, vedno podkupljivimi strankami vladati. Demokrati, poprej tako mogočna in vladajoča stranka, so prišli oslavljeni iz volivnega boja, njih slovenski privesek je izginil, edini slovenski demokrat Reiser je samo poslanec do 1. jan. 1924, potem pa mora odstopiti, da pride ljubljanski kapitalistični, vsaki vladi že vnaprej vdinjani liberalci Ravnihar na vrsto. Česar tema strankama ni dalo ljudstvo pri volitvah, to naj jima prinese intriga — spletkar. Največja ovira tem vladateljnim ljudem pa je federalistični blok Radić-Korošec-Spaho. Te je treba razkričati za veleizdajalce, prevratni element že ne vleče več. Demokratski in radikalni listi pišejo sedaj samo o veleizdajalcih. Edini niso čisto glede tega, komu izdajajo voditelji federalističnega bloka ubogo kraljevino SHS. Turškega sultana sedaj ni, ker sedi v Mekki in se pritožuje zoper vladu v Angori, ki ga je odstavila. Radić se sicer večkrat obrne v evropski javnosti na ta ali oni narod in razlaga svoje ideje o ureditvi Jugoslavije, pa kakega posebno veleizdajalskega čina vendar doslej še ni mogla zaslediti belgrajska vlada. Samo glede Korošca mislijo, da so jo pogodili in kriče v vseh svojih trobilih od Naroda preko Jutra do Tabora, od slovenskih in hrvaških do belgrajskih listov, včasih celo v francoskih kaj takega čitamo, da je Korošec v zvezi z — Rimom. Samo tega še ne izvem, je li Korošec zaveznik Mussolini, ali kdo drugi. Ker namreč papež nima posvete oblasti, zato se tudi z njim ne sklepa veleizdajalskih zvez. Ker imajo te dni pravoslavni svojo Veliko noč. — Jutranje Novosti v Ljubljani so pozdravile ta praznik s člankom v cirilici, kjer tudi pišejo o veleizdajalcih in Iskarjotih t. j. Slovincih, — so intrige v Belgradu malo ponehale. Pred nedeljo so že skoro osnovali novo radikalno - demokratsko zvezo. Danes pa zopet pravijo, da ni nihče od radikalcev za to delal. Menda pri demokratih Davidoviću kar nič ne diši iti z radikalnim ježom še enkrat v skupen brlog, ker gre tu za korito, za moč v vladi, bo še nekaj časa trajalo to prerivanje. Nered v upravi postaja pri vsem tem od dne do dne večji. Nihče danes ne ve, kdo ima kako oblast v Sloveniji. V Mariboru imajo namestnika velikega župana, ki nima ne urada in ne uradnika, ki tudi sam gotovo ne ve, kaj naj dela. Zato ni čudno, da se že skoro pričinja državljanski boj in da v Slov. Bistrici že streljajo in mečejo baje bombe, ko se tam ustanavlja društvo za pospeševanje državljanske vojne — Orjuna. Da bo to zelo vplivalo na naš ugled na zunaj, na vrednost našega denarja, je pač jasno. Popolna upravna nesposobnost Belgrada postaja od dne do dne očitnejša. V zunanji politiki je vladalo zatišje. Lahi predlagajo, da se dogovori o reški državi nadaljujejo mesto v Opatiji v — Rimu. V Romuniji se vrši ljut boj proti centralizmu, ki ga tam uvaja Bratianu. V Bolgariji se sedaj izvajajo dogovori glede omejitve vpadov četašev v Makedonijo. Na Ruskem je protiverska politika v polnem razvoju. Cerkve spreminjajo v gledališča in kinematografe. Proti obsodbi katoliških duhovnikov je protestiral cel oman svet. Posebno so se razburili Poljaki, ki so priredili velike demonstracije pa pogon na — žide. To je ob takih prilikah običajno. Zanimivo je, da se vsa ta gonja na Ruskem vrši v času, ko nam listi poročajo o boleznih Leninovi, Pravijo, da je popolnoma ohromel, da nikdo ne sme k njemu, da vso politiko vodi Bronstein-Trocki. Spor med Francijo in Nemčijo in zasedba ruhrskega ozemlja postaja zopet bolj zanimiva. Nova poročila pravijo, da je stališče francoskega ministrskega predsednika Poankare-ja omajano, ker nalaga zasedba samo stroške, ne prinaša pa nobenih dobičkov, kar morajo francoske in nemške tovarne premog kupovati v Angliji. Gotovo je gospodarska škoda že neizmerna in jo čuti cela Evropa. Angleži so lepo uredili svoje državno gospodarstvo in njih letni obračun izkazuje ogromne prebitke. Francozi pač še nič ne plačujejo vojnih dolgov. Mi se seveda vedno raje ravnamo po Francozih, kakor pa po Angležih.

dr. — p —

× × ×

GOSPODARSKI PREGLED.

Na zagrebški borzi so zaradi velikonočnih praznikov poslovali le štiri dni. Na sklenjene kupčije je vplival padec dinarja v Curihi, kjer je zdržala vrednost dinarja od 5.522 dne 29. III. na 5.40 dne 3. IV. in je ostala na tej nižini tudi v petek dne 6. IV. Na padec

navzoče prave dvorne dame, med katerimi najuglednejša je bila Josipina. Zgodilo se je, kar si je želela, Aleksander jo je peljal k mizi in je sedel med obedom na njeni levi strani.

Bil je resnično oni lepi mož, za katerega so ga imeli. Njega obraz je spominjal na pravilno grško lepoto, samo poteza oči na njem ni bila grška, temveč slovanska.

Cesarica Josipina ga je občudovaje gledala, sicer tako zgovorna in duhovita je bila ta dan vsa zmedena. Govoril je ves čas samo Aleksander, bil je ljubezniv, dovtipen in duhovit. Videl je, četudi je njegova sosedka le malo odgovarjala, da je vendar vse razumela in se natihiem strinjala z njim. Bilo mu je, kakor bi ga še nikdar ne bil nihče tako razumel kakor ona, zlasti še ne kakšna ženska. Zelo se mu je dopadla in postal je prav dobre volje.

Kmalu je opazil, da ni skoraj nič jedla in pila. Prigovarjal ji je, naj bo tudi ona dobre volje in naj kaj prigrizne. »Tele izvrstne ribe pa ja ne boste odklonili,« jo je silil, »pomislite, to je naša domača stvar, šele danes jo je prinesel naš kurir iz Moskve. Vzemite vendar malo!«

Hitro odločena je vzela malo. Nato je prijel car kozarec, poln biserečega šampanjca, se je dotaknil njegovega kozarca in je rekel pomembno: »Pozabimo stare čase in se veselimo novih!«

Če kdaj prej je bila prilika, da omeni cesarica za-

dinarja vpliva predvsem, ker se čisto nič ne ve, kako se bodo v Jugoslaviji notranje politične zadeve uredile. Dolar se je prodajal 6. IV. 97.50—98, šterling se je prodražil od 463.50—466 dne 29. III. na 467.50—469.50 6. IV., francoski frank od 6.48 na 6.50—4.97—5.01, švicarski frank od 18.325—18.425 na 18.475—18.575, avstrijska krona od 0.1385—0.1400 na 0.1415—0.1424, nemška marka od 0.47—0.475 na 0.475—0.477, čehoslovaška krona od 2.94—2.96 na 2.995—3.005. Če bi Belgrad ne bil tako starokopitno zaljubljen v sebe in prepričan, da je večji gospod, kakor sta gospodični Zagreb in Ljubljana, bi dinar ne padal, marveč bi stal najmanj 16.275 v Curihu, kolikor je stala tam čehoslovaška krona dne 7. aprila ob 9. uri 30 minut dopoldne. **Kupčija s papirji** na zagrebški borzi ni bila posebno živahna. Večje kupčije so sklenili v 7% državnem posojilu. Trbovlje so poskočile na 8%. — **Na blagovnem trgu v Zagrebu** se je beležilo, da se je les pridno izvažal. Izvoz žita in moke počiva. **Nered na železnica** se odpravlja, toda še vedno je zaprta velika postaja Bos. Brod, kar je povzročilo, da je mogla neka slavonska veletovrdka poslati v Bosno v štirih mesecih le petnajst vagonov moke, naročene jo je pa imela več sto vagonov. Kaj se hoče. Belgrad je mogočeno v besedah in v zaradi, upravljati in delati pa ne zna. Čas bi že bil, da bi »junaki« pričeli že delati, saj vojna slava jih ne bo sama nasitila. Slovenski rudniki n. pr. delajo, srbski pa ne, ker se junakom ne ljubi kopati premoga.

Na belgrajski borzi je bil minuli teden promet zelo slab. Zagrebški judje so prodali belgrajskim veliko dolarjev. Narodna banka se je zelo neznančno spuščala v kupčije. Tobačne srečke so padle na 60 denar, 66 blago, akcije belgrajske zadruga so poskočile na 3700.

Žito in moka. Kupčije ni. Vsak čaka boljših časov in kupuje le, kar mora. Baška pšenica se je prodajala s 4.50—4.55. Nekaj vagonov pšenice so kupili dunajčani po ceni 6.25 uračunajoč voznino do Dunaja. Koruza je veljala 2.65—2.80, oves 3—3.05, ječmen 3.20—3.25. — Moka je notirala 6.90—7.05, pšenični otrobi 1.50 din.

Manufaktura. Ker je dinar padal, se je manufaktura zopet nekoliko podražila.

Kože in usnje. Kupčija počiva. V Zagrebu so plačevali za goveje kože 50 in za telečje 90 kron. Cene usnju v Zagrebu: Vache prima 65—67.50, media 50—55. Kroupons prima 150—110, media 100—102. Averi 35—37, podplati 50—55, kravje usnje rjavo 90—95, črno 95, crno 80—85, Boxe calfs 25—30.

Kolonialno blago. Cene so zopet nekoliko poskočile. Sladkor v kockah 100, kristal 94, brodi 98; kava Rio 154, Santos 184, Maragogyp 220, riž 40—50, kakao 120, milo 64.

Cene jajcem padajo v Londonu, kar je vplivalo tudi drugod. Le v Italiji se jajca drže. V Jugoslaviji so poleg Švicarjev pričeli kupovati jajca tudi Italijani. Cene so bile minuli teden 1.05—1.10 začetkom tedna in so poskočile na dinar 1.25—1.50 koncem tedna.

Vino. Položaj na trgu se ni izboljšal ne doma in tudi izvoza ni, ker so Belgrajčani previsoki gospodje, da bi se zanimali za korist ubogih proletarskih par viničarjev. Čehoslovaške so se polastili Mažari.

Železo. Kupčevalo se je živahno. Cene se dvigajo. Angleži so zvišali cene črni in zacinjeni ploščevini. V veletrgovini so bile sledeče cene: železo v palicah 7.80, zacinjena ploščevina 14, bela 16, osi 14 din, žice 8.25, žblji iz žice 8.50.

Gospodarski drobiž. — Slavenska banka d. d. je

izvolila za predsednika veleindustrija Vladimira Arko. Banka je izkazala l. 1922 čistega dobička 17.184.053.62. Vlog je upravljala v višini 511.427.308.99 (+ 184.249.770 47). Občnemu zboru bodo predlagali 9% dividendo in zvišanje ustanovne glavnice za 50.000.000 K, tako da bo znašala 200.000.000 K. — Rotšildova grupa namerna v Belgradu ustanoviti s francoskim, angleškim in ameriškim kapitalom Agrarno banko. — 500.000 bankovcev po 1000 lir bo izdala Italija. Bankovci bodo razdeljeni v 50 serij po 10.000 komadov. — Črnogorska banka je dosegla lani čistega dobička 345.979.02. — Srbska banka v Zagrebu je izkazala dobička 23.308.173 K. Centralna banka v Zagrebu 11.978.800 K.

Čevlje kupujte z znamko »Peko« tovarn Peter Kozina & Ko., ker so ti priznani najboljši. Glavna založba Ljubljana Breg 20, na drobno Aleksandrova cesta 1.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Pokrajinsko tajništvo J. S. Z. v Celju. opozarja člane. Strokovnih zvez v Celju in okolici, na socialno izobraževalne večere, ki se bodo zopet redno vršili vsako sredo zvečer od 7—9 ure v tajništvu pri Belem volu, po potrebi tudi v dvorani. Za funkcionarje posameznih skupin pa se bodo po možnosti vršili diskuzijski večeri 14 dnevno, za kar pošlje tajništvo posebna vabila predsednikom in voditeljem plačilnic. Dolžnost vsakega člana je, da skrbi vedno za lepo udeležbo. Tovariši! Segajmo po izobrazbi, prilika je tu! Tajništvo.

Za tiskovni sklad so darovali nižji državni nastavljeni Din. 150. — Državni nastavljeni so veliki reveži, zato posnemajte i drugi vaše požrtvovalne največje so trpine in žrtve sedanjega izjemajočega družabnega reda.

Iz Štajerske.

Celje. Dne 6. t. m. je proti 6. uri zvečer nenadoma izbruhnil ogenj v trgovini »Ravniharja«, ki je vpepelil celo podstrešje, kjer je bilo shranjeno mnogo blaga. Vztrajni in požrtvovalni gasilci so polagoma omejili tako, da se isti ni razširil na sosednja poslopja in nižje prostore. Stari prebivalci mesta Celja so povdarjali, da takega požara v Celju še niso videli. — Požarnim brambam bi priporočali več vaj.

Štore. Na velikonočni ponedeljek je uprizorila podružnica teharskega izobraževalnega društva v Storah igro »Lovski tat«, ki je lepo uspela. Nastopil je tudi pevski zbor iz Štor. Videli smo, da kakor pevski, tako dramatični odsek, razpolagata z mladimi dobrimi močmi, od katerih pričakujemo, da se bodo posebno nekateri z vztrajnostjo povzpeli visoko na polju naše dramatike in umetnosti. Delavska mladina! Le tako naprej!

Lesno delavstvo.

Sorica. V nedeljo dne 8. t. m. se je vršil pri nas shod naše delavske strokovne organizacije. Na shodu je poročal tov. Semenič iz Ljubljane. Udeležilo se je precejšno število lesnih in kmetijskih delavcev. Smo visoko in težko se pride do nas zato imamo bolj poredko shode — so pa ti boljši. Držimo se dobro in tudi naša skupina dobro dela. Upamo, da bomo sčasoma združili vse odvisne v našo skupino. Združuje se kapital in moramo se tudi mi.

Pozor!

»Slovenski Narod« št. 73 z dne 5. t. m. prinaša poziv zveze industrialcev SHS na vse podjetnike in njih organizacije naj protestirajo proti pravilnikom k zakonu o zaščiti delavcev, oziroma osnutkom, ki leže v ministrstvu za soc. politiko. Poziv se utemeljuje s tem, da so pravilniki enostranski **ter naglašajo, da morajo pravilniki »Zakona o zaščiti delavcev«** ščititi delodajalske kroge.

Delavstvo mora potom svojih strokovnih organizacij zavzeti proti temu koraku industrialcev svoje stališče. Povedati mora jasno in odločno posebno slovensko delavstvo, da si tega kar že ima, ne bo dalo vzeti za nobeno ceno. Pravilniki odnosno danes še osnutki so pomanjkljivi in jemljejo delavstvu v marsikaterih ozirih to, kar že ima, da bi se še bolj poslabšali, tega se ne sme dopustiti.

Akcija je v teku kot skupna tako posameznih organizacij.

Tovariši! Tovarišice! Ko dobite v prihodnjih dneh natančna navodila, ravnajte se po njih in bodite kot en mož.

Ne prošnje in tudi ne zahteve, temveč tu smo in niti pol koraka nazaj, to mora biti naš odgovor.

NB. S zgoraj imenovanim pozivom se bomo natančneje pečali v prihodnji številki.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Naše organizacije ponovno pozivamo, naj nam pošljejo organizacijske spise in dopise ob sobotah. Za to številko nam niso poslale v soboto naše organizacije niti ene črke. »Pravica« se je pričela staviti že v ponedeljek zjutraj. Nekoliko vestnosti in točnosti se morajo priučiti tudi protj Pravici naše organizacije, ker ne gre, da uredništvo plava! Tudi za propagando Pravice organizacije, izvzemši Prometne zveze, naše organizacije premalo store in jih za to nujno pozivamo, naj store v propagandi svojo dolžnost. Uredništvo Pravice.

Iz Bernotovega krožka.

Bernot še vedno kuha rilec in se jezi na tiste socialne demokrate, kateri ne drže žnjim: V Napreju z dne 3. aprila je objavil članek v katerem se po silno dolgem uvodu jezi nad voditelji konsuma, kateri so bili na zadnjem občnem zboru močnejši kakor on in pripoveduje, da so bili voditelji socialističnega konsuma ob enem voditelji politike, da niso iztirjavali strankinih prispevkov, kakor dela zdaj Bernot v svoji SSJ. Nato je povedal, da je dalo konsumno društvo za Slovenijo četrtr milijona kron za politično stranko. Nato je povedal, da ker SSJ, to je Bernot ne mara več tako plesati, kakor bi radi voditelji konsuma, ne plačevati prispevkov Bernotovi stranki in so celo odvzeli Napreju inserat v upanju, da ga ubijejo. Na to je povedal za Bernota britko resnico, da je izgubil Blasnikovo tiskarno in da druga socialistična stranka v Mariboru vzdržuje kar dva časopisa proti Bernotu. Končno je podal o Napreju gnetnem stanju sledeči račun: Tisk se je podražil za 2500 din., odpadli so 3. poslanski prispevki 1290 din., ker je treba plačati tajnika in urednika, ki je bil prej zastonj, ker je odpadel Konsumov inserat 3000 din., in ker so se podražili poštni stroški, se bo moral podražiti Naprej mesečno za 10.000 din. in se bo morala zato naročnina Napreju zvišati kar za 5 dinarjev mesečno.

PERILO je pri sedanji draglinji nenadomestljivo.

Ali uporabljaš pri PRANJU tako milo, katero mu ne škoduje in ga ne razjeda? — Ali uporabljaš

„GAZELA-MILO“?

KNJIGOVEZNICA, KARTONAŽA IN GALANTERIJA

MIROSLAV BIVIC

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 29

se priporoča slavnemu občinstvu ter p. n. tvekam za cenj. naročila vseh v to stroko spadajočih del.

VELIKA ZALOGA ŠOLSKIH MAP, NOTEZOV IN BLOKOV.

Cene nizke! Postrežba točna! Delo solidno!

Kupujte le pri tvrdkah, ki inserirajo v „PRAVICI“!

VALENTIN VOJSKA, PLESKAR IN LIČAR

Ljubljana, Cerkvena ulica št. 11

se priporoča slavnemu občinstvu za vsa v njegovo stroko spadajoča dela.

DELO SOLIDNO!

CENE ZMERNE!

Vaše blagorodje!

Kdor hoče imeti dobro slikarsko delo s pristnim blagom, naj se obrne na naslov

Fr. P. Starè, slikarski mojster
Ljubljana, Florijanska ulica.

Kavarna „Central“ LJUBLJANA, Sv. Petra naslov
poleg zmajevega mostu
se priporoča cenjenemu občinstvu za mnogobrojen obisk
Štefan Mikolč, kavarnar.

I. delavsko konsumno društvo v Ljubljani

ima bogato izbero manufakture, češke lončene posode, klobuke, vsakovrstno špecerijsko blago, v združni kleti na Kongresnem trgu št. 2 dobro vino po nizki ceni.

Hranilne vloge članov obrestuje po 5%. Člani dobe 3% blagovni popust.

Pristopnina 10 kron, delež 100 kron.

Prijave sprejema pisarna na Kongresnem trgu št. 2 in vse združne prodajalne.

V Vašem interesu je, da postanete član, članica naše zadruga!